

Beleidskader Gemeentelijke Monumenten Hillegom 2026

De raad van de gemeente Hillegom,

gelezen het voorstel van het college van 6 januari 2026 met als onderwerp Vaststellen beleidskader, wijzigingsverordening, subsidieverordening en nota van beantwoording regelingen gemeentelijke monumenten Hillegom

gelet op de behandeling in de raadscommissie- en raadsvergadering,

gelet op artikel 149 van de Gemeentewet, artikel 4:81 van de Algemene wet bestuursrecht, Bekendmakingswet artikel 6, 7 en 8, Algemene wet bestuursrecht - Afdeling 3.4. Uniforme openbare voorbereidingsprocedure, artikel 3:42, Verordening inzake de wijze waarop ingezetenen en in de gemeente een belanghebbende natuurlijke en rechtspersonen bij de voorbereiding van gemeentelijk beleid worden betrokken (Inspraakverordening) en het Beleidskader participatie 2024.

Besluit vast te stellen het Beleidskader gemeentelijke monumenten Hillegom 2026:

Artikel 1. Inleiding

De gemeente werkt samen met eigenaren en cultuurhistorische verenigingen aan het behoud van erfgoed. Dit beleidskader is opgesteld om op basis van objectieve afweging:

- een waardevol object in Hillegom op basis van vastgestelde criteria aan te wijzen als gemeentelijk monument;
- een bestaand gemeentelijk monumenten in Hillegom op basis van vastgestelde criteria de aanwijzing als gemeentelijk monument in stand te houden of in te trekken.

In de Erfgoedverordening gemeente Hillegom, die de gemeenteraad van Hillegom op 1 februari 2024 heeft vastgesteld, is de procedure om tot aanwijzing en intrekking van de aanwijzing van een object als gemeentelijk monument geregeld. Verder biedt de Omgevingswet, die per 1 januari 2024 is ingegaan, uitgebreide mogelijkheden om cultuurhistorische objecten en gebieden in het omgevingsplan te integreren en te voorzien van specifieke planregels, die de cultuurhistorische waarden van deze objecten en gebieden beschermen. Hillegom heeft hier met het 'Omgevingsplan Buitengebied en de Zanderij' uit 2021 al een eerste zet toe gedaan, waarbij verschillende categorieën geïntroduceerd zijn: 'Erfgoed hoog', 'Erfgoed middel' en 'Erfgoed licht'. De categorie 'Erfgoed hoog' staat gelijk aan een gemeentelijk monument, waar dit beleidskader op gericht is. Dit beleidskader is niet gericht op karakteristieke panden (erfgoed middel) en erfgoed laag.

Dit beleidskader dient als toetsingskader voor de gemeenteraad, volgens artikel 5, lid 1 van de Erfgoedverordening gemeente Hillegom 2024. Het toetsingskader moet worden toegepast per object. Op voorstel van burgemeester en wethouders kan de gemeenteraad op basis van een belangenafweging besluiten een monument of archeologisch monument dat van bijzonder belang is voor de gemeente vanwege zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde aan te wijzen als gemeentelijk monument.

Artikel 2. Waarderingsmethodiek van waardevol object

Burgemeester en wethouders zijn verplicht om bij de waardebeoordeling van een waardevol object gebruik te maken van de waarderingsmethodiek en bijbehorende waarderingsmatrix uit bijlage 1 van dit beleidskader en vraagt hiervoor advies bij de Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit Hillegom (hierna: GACO Hillegom).

De waarderingsmatrix is gebaseerd op een algemeen aanvaarde waarderingssystematiek in de monumentenzorg en op methoden onder andere gebruikt door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. De waarderingsmatrix is opgezet om grote aantallen bouwwerken op een heldere eenvoudige manier complexe waarden inzichtelijk en kwantificeerbaar te maken, om zodoende tot een zo objectief mogelijke afweging te komen

Artikel 3. Criteria voor aanwijzing of behouden aanwijzing of intrekken aanwijzing als gemeentelijk monument

In dit artikel wordt beschreven welke criteria burgemeester en wethouders hanteren om op basis van waarderingsmethodiek uit artikel 2 en 3 van dit beleidskader te besluiten tot:

- aan de gemeenteraad het voorstel te doen tot aanwijzing van een gemeentelijk monument;

- aan de gemeenteraad het voorstel te doen tot behouden of intrekking van de aanwijzing als gemeentelijk monument.

zoals bedoeld in respectievelijk artikel 5 en 12 van de Erfgoedverordening gemeente Hillegom 2024.

Grenswaarden

Naast de introductie van de drie erfgoedcategorieën (hoog, middel, licht) in 2021, is al in 2006 door de gemeente Hillegom de keuze gemaakt om specifieke grenswaarden per objectcategorie te hanteren.

De grenswaarde verschilt per objectcategorie; dit hangt samen met zeldzaamheid en bouwkundige rijkdom van een bepaalde objecten. Voor objectcategorie 'villa's' is de grenswaarde hoger dan voor objectcategorie 'Boerderijen, bollenschuren en overige agrarische gebouwen', zodat er zoveel mogelijk recht wordt gedaan aan alle objectcategorieën en objecttypen gebouwen. Door aan verschillende objectcategorieën verschillende grenswaarden te stellen, wordt een divers monumentenbestand beoogd en is het mogelijk te komen tot een concrete selectie.

Objecten in de erfgoedcategorie 'Hoog' worden in de waarderingsmethodiek onderverdeeld in vier objectcategorieën: A. Openbare en religieuze gebouwen, B. Villa's, C. Woningen, winkels en kantoren en D. Boerderijen, bollenschuren en overige (agrarische) gebouwen.

De gemeente kiest de grenswaarden. Dit resulteert in specifieke grenswaarden per objectcategorie. Zie onderstaande tabel.

Objectcategorie	Erfgoed hoog(gemeentelijk monument)
A. Openbare en religieuze gebouwen	17-24
B. Villa's	17-24
C. Woningen, winkels en kantoren	16-24
D. Boerderijen, bollenschuren en overige agrarische gebouwen	15-24

Artikel 4. Gevolgen bestaand gemeentelijk monument

Als de eigenaar verzoekt om uit het erfgoedregister geschrapt te worden (status intrekken) dan moet dit verzoek onderbouwd zijn met inhoudelijke en relevante argumenten. De aanvrager geeft daarbij aan wat de reden is dat het pand naar verwachting een lager puntenaantal scoort dan noodzakelijk voor de aanwijzing als monument. Zonder argumenten kan de gemeente uitsluitend overgaan tot afwijzing van het verzoek.

De gemeente onderzoekt vervolgens de argumenten. De gemeente kan de puntentelling herzien met de methodiek die is opgenomen in het voorliggende beleidskader (Bijlage 1: Waarderingsmatrix).

Met de argumenten van de eigenaar en de resultaten van het onderzoek wordt vervolgens het verzoek tot schrappen aan de raad ter besluitvorming voorgelegd.

Artikel 5. Interieur

Interieur en exterieur maken onderdeel uit van dezelfde zelfstandige éénheid. Het is niet mogelijk alleen het exterieur aan te wijzen als gemeentelijk monument. De gemeente wil het verbod op het uitvoeren van activiteiten met betrekking tot het gemeentelijk monument zonder omgevingsvergunning niet laten gelden voor inpassende wijzigingen in woningen, boerderijen en bollenschuren.

Aan de gemeenteraad zal samen met het beleidskader een voorstel worden voorgelegd over de aanpassing van de Erfgoederordening, zodat het interieur van een woning, boerderij of bollenschuur met gemeentelijke monumentenstatus niet beschermd is.

Artikel 6. Citeertitel

Dit beleidskader kan worden aangehaald als 'Beleidskader gemeentelijke monumenten Hillegom 2026'.

Artikel 7. Inwerkintreding

Dit beleidskader treedt in werking de dag na bekendmaking in het Gemeenteblad.

Aldus besloten in de raadsvergadering van 12 februari 2026,

Y.P.A. Hermans
Griffier

R. ter Hark
Voorzitter

Bijlage 1: Waarderingsmatrix

Dit betreft een cijfermatige waarderingsmethodiek. Deze methodiek maakt het mogelijk om op basis van een waarderingsmatrix objectieve afweging te maken per object. Met deze cijfermatige waarderingsmethode is beoogd om enerzijds alle belangrijke aspecten zo objectief mogelijk te benoemen en anderzijds ook een weging mogelijk te maken tussen soms zeer uiteenlopende waardevolle objecten. Aan de hand van deze waarderingsmethodiek komt de totaalscore van de waardering van een waardevol object tot stand.

Een bestaand gemeentelijk monument wordt op dezelfde methodiek beoordeeld als een waardevol object.

De Waarderingsmatrix is gebaseerd op een algemeen aanvaarde waarderingssystematiek in de monumentenzorg en op methoden onder andere gebruikt door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. De waarderingsmatrix is opgezet om grote aantallen bouwwerken op een heldere en eenvoudige manier complexe waarden inzichtelijk en kwantificeerbaar te maken, om zodoende tot een zo objectief mogelijke afweging te komen.

De waarderingsmatrix bestaat uit de volgende waarde categorieën:

Waardecategorie	Deelaspect	Score	Weeg Factor
1. Cultuurhistorisch	1a. Objectgeschiedenis en lokaal belang	0 t/m 3	1
2. Architectonisch	2a. Bouwstijl 2b. Unicité 2c. Verminking	0 t/m 3	2 2 -1
3. Situering	3a. Ligging 3b. Verstoring ensemble	0 t/m 3	2 -1
4. Technische staat	4a. Kwaliteit 4b. Kostenaspect*	0 t/m 3	1 0

Nadere omschrijving van de deelaspecten:

- 1a **Objectgeschiedenis en lokaal historisch belang:**
De mate waarin de stichter en/of het gebruik van het object van historisch belang is en de mate waarin het sociale en lokale aspect een rol speelt.
- 2a **Bouwstijl:**
De mate waarin de architectonische stijl van een object herleidbaar is tot of een goed voorbeeld is van regionale architectuur.
- 2b **Unicité:**
De mate waarin het object zeldzaam is, per regio of landelijk gemeten.
- 2c **Verminking:**
De mate waarin de authenticiteit is verminkt; het betreft hier aantastingen door niet-harmonieuze wijzigingen van de onder 2a vermelde architectuur.
- 3a **Ligging:**
De mate van waardering van de stedenbouwkundige situatie, en ook van de rol die het betreffende object daarin vervult.
- 3b **Verstoring ensemble:**
De mate waarin de omgeving negatief inwerkt op de waarde van het ensemble.
- 4a **Kwaliteit:**
De mate waarin een object in goede technische staat verkeert en, wanneer dat niet het geval is, of gebreken goed herstelbaar zijn.
- 4b **Kostenaspect:**
De mate waarin er een financiële druk op het object staat ten opzichte van onderhoud en/of restauratie (financiële haalbaarheid naar gangbare maatstaven gemeten).
Het kostenaspect maakt tegenwoordig geen onderdeel meer uit van de gehanteerde Waarderingsmatrix. Een schouw vanaf de openbare weg geeft namelijk onvoldoende grond om dit adequaat te kunnen beoordelen. Dit deelaspect is daarom in de waardering buiten beschouwing gelaten en heeft overal waarde 0.

Score en weegfactoren

Ieder object wordt op de deelaspecten gewaardeerd. Dit is geschied aan de hand van een cijfermatige schaal, variërend tussen 0 en 3 (0, 1, 2, 3). De behaalde scores worden per deelaspect vervolgens vermenigvuldigd met een weegfactor 1 tot 3. Deze weegfactor geeft het relatieve belang weer dat het deelaspect heeft in de totale waardering.

De categorieën 2c (verminking), 3b (verstoring ensemble) hebben een negatieve weegfactor, zodat een object, waarvan veel authentieke elementen verdwenen zijn, of (wanneer het object in een negatieve omgeving ligt) een relatief lage eindscore krijgt. Alle scores worden bij elkaar opgeteld en resulteert in de totaalscore.

Grenswaarden

Om tot een concrete selectie te komen is vervolgens een grenswaarde bepaald. De grenswaarde verschilt per categorie; dit hangt samen met zeldzaamheid en bouwkundige rijkdom van een bepaalde categorie objecten. Voor villa's is de grenswaarde hoger dan voor bollenschuren, zodat er zoveel mogelijk recht wordt gedaan aan alle categorieën en typen gebouwen. Het is immers onwenselijk om uitsluitend villa's aan te wijzen. Onderstaande tabel geeft deze evenwichtige selectie weer:

Objectcategorie	Erfgoed hoog(gemeentelijk monument)
A. Openbare en religieuze gebouwen	17-24
B. Villa's	17-24
C. Woningen, winkels en kantoren	16-24
D. Boerderijen, bollenschuren en overige (agrarische) gebouwen	15-24

De gemeente is vrij in het vaststellen van de grenswaarden. Deze grenswaarden zijn tot stand gekomen na consultatie met onafhankelijk adviesbureau Dorp, Stad en Land en vergeleken met grenswaarden in omliggende gemeenten.

De objecten per objectcategorie met een score boven de grenswaarde, bezitten een overtuigende cultuurhistorische waarde en zijn dermate gaaf en/of zeldzaam, dat zij bescherming verdienen als gemeentelijk monument.

De objecten die een score hebben onder de grenswaarde, hebben onvoldoende cultuurhistorische waarde, onder andere door: uitbreidingen, latere aanpassingen met een aantastend en/of verstorend karakter en zijn daardoor onvoldoende gaaf om een aanwijzing tot gemeentelijk monument te rechtvaardigen.

Overigens zijn objecten die gewaardeerd zijn onder de grenswaarde voor gemeentelijk monument (Erfgoed hoog) veelal nog steeds cultuurhistorisch waardevol en daarmee het behouden waard. De gemeente Hillegom noemt dit in haar planologisch beleid als 'Erfgoed middel', wat qua beschermingsregime doet denken aan een beeldbepalend of karakteristiek pand: een veel lichtere bescherming waarmee tenminste sloop voorkomen kan worden.